

درگذشت بنیان‌گذار گروه زبان‌شناسی دانشگاه تهران

با کمال تأسف در یافتیم که دکتر محمد مقدم استاد و مدیر سابق زبانهای باستانی ایران در دانشگاه تهران در تصادف اتومبیل در جاده قزوین - تهران درگذشته است. استاد دکتر محمد مقدم در سال ۱۲۸۷ خورشیدی در تهران متولد شد. پس از به پایان رساندن دوره دبیرستانی برای تحصیلات دانشگاهی به امریکا رفت و در سال ۱۳۱۷ از دانشگاه پرینستون در رشته زبان‌شناسی دکترا گرفت. از سال ۱۳۱۸ در دانشگاه تهران به تدریس اوستا و فارسی باستان پرداخت. در سال ۱۳۴۳ گروه زبان‌شناسی همگانی و زبان‌های باستانی را در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران بنیاد گذاشت و خود تا سال ۱۳۴۷ مدیریت آن را به عهده داشت. در سال ۱۳۴۳ به سمت معاونت طرح و برنامه‌ریزی دانشگاه تهران منصوب شد و تا سال ۱۳۴۷ که بازنشسته شد در این سمت باقی بود. در ۱۳۴۶ به عضویت شورای عالی فرهنگ و هنر منصوب شد و از ۱۳۴۸ تا ۱۳۵۰ معاونت وزارت علوم و آموزش عالی را داشت. در سال ۱۳۴۸ به مقام استادی ممتاز دانشگاه رسید و در ۱۳۴۹ به عضویت پیوسته فرهنگستان زبان ایران برگزیده شد. پس از انقلاب اسلامی دکتر مقدم سمتی نداشت و بیشتر وقت خود را به مطالعه در منزل می‌گذراند.

دکتر مقدم با همکاری ذبیح بهروز و دکتر صادق کیا نشریه ایران کوده را به راه انداخت که به بررسی در زبانها و لهجه‌های ایرانی می‌پرداخت. دلبستگی به ایران و فرهنگ ایرانی در نوشته‌ها و ترجمه‌ها و سخنرانیهای دکتر مقدم آشکارا دیده می‌شود. درباره مسائل زبان فارسی می‌نویسد: «درد فارسی، نداشتن واژه‌های علمی و فنی امروزی است و از میان برداشتن این کاستی تنها از دست کسانی ساخته است که با اصل‌های علمی واژه‌سازی آشنا باشند، مایه‌های زبانی را بدانند و از طرز به کار رفتن و به کار انداختن آنها آگاه باشند.» (مجله اندیشه و هنر، ۱۳۴۵). اما دکتر مقدم گرایشهای افراطی از این گونه نیز داشت: «زبان عربی در بنیاد زبانی جدا از زبانهای ایرانی نیست بلکه می‌توان گفت «تحریف» یا «هزوارش» زبانهای ایرانی است که برای ساختن آن ریشه‌های ایرانی با روش ویژه‌ای در قالبها یا صیغه‌هایی ریخته و صرف شده.» (راهنمای ریشه فعلهای ایرانی،

ص ۶). فهرست زیر حاوی آثار عمده اوست:

تألیف

- چند نمونه از متن نوشته‌های فارسی باستان با شرح لغات (ایران کوده، شماره ۴)
- گویشهای وفس و آشتیان و قرش
- آینده زبان فارسی
- جستار درباره مهر و ناهید، تهران، ۱۳۵۷
- یادنامه جمشید م. اونوالا، بمبئی، ۱۹۶۴

ترجمه

- داستان جم با شرح لغات و ترجمه، با همکاری صادق کیا
- تاریخ دریانوردی عرب در دریای هند، تهران، ۱۳۳۸
- تاریخ شاهنشاهی هخامنشیان، اثر اومستد، تهران، ۱۳۴۰

به‌زبانهای دیگر

Organic Alphabet -

- فهرست توصیفی مجموعه کرت (به انگلیسی)، پرینستون، ۱۹۳۹
- مقالات: برای مقالات رجوع شود به جشن‌نامه دکتر محمد مقدم.

منتشر شده است:

برگزیده مقاله‌های نشر دانش

- ۱) درباره ویرایش (۲۰ مقاله، به قلم ۱۰ نویسنده و مترجم)
- ۲) درباره حافظ (۱۷ مقاله و نقد کتاب، به قلم ۱۱ نویسنده)
- ۳) درباره ترجمه (۲۹ مقاله و نقد کتاب، به قلم ۲۶ نویسنده و مترجم)
- ۴) بحران دموکراسی در ایران (۱۳ مقاله، به قلم ناصر ایرانی)
- ۵) بوی جان (۱۰ مقاله درباره شعر عرفانی فارسی، به قلم نصرالله پورجوادی)
- ۶) بیست و پنج مقاله در نقد کتاب (به قلم ۱۶ نویسنده)
- ۷) درباره زبان فارسی (۳۴ مقاله، به قلم ۲۱ نویسنده)

■ رؤیت ماه در آسمان (به قلم نصرالله پورجوادی)